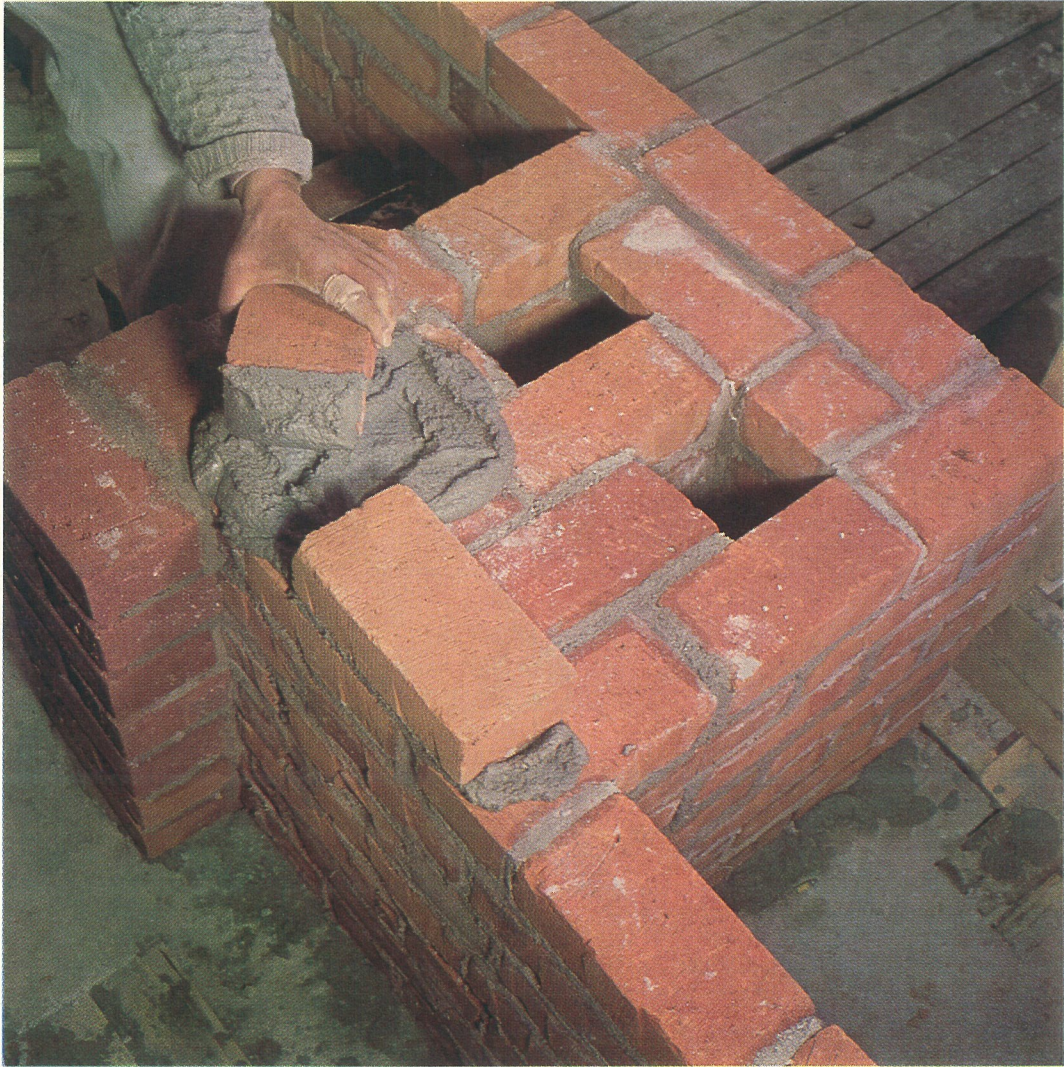
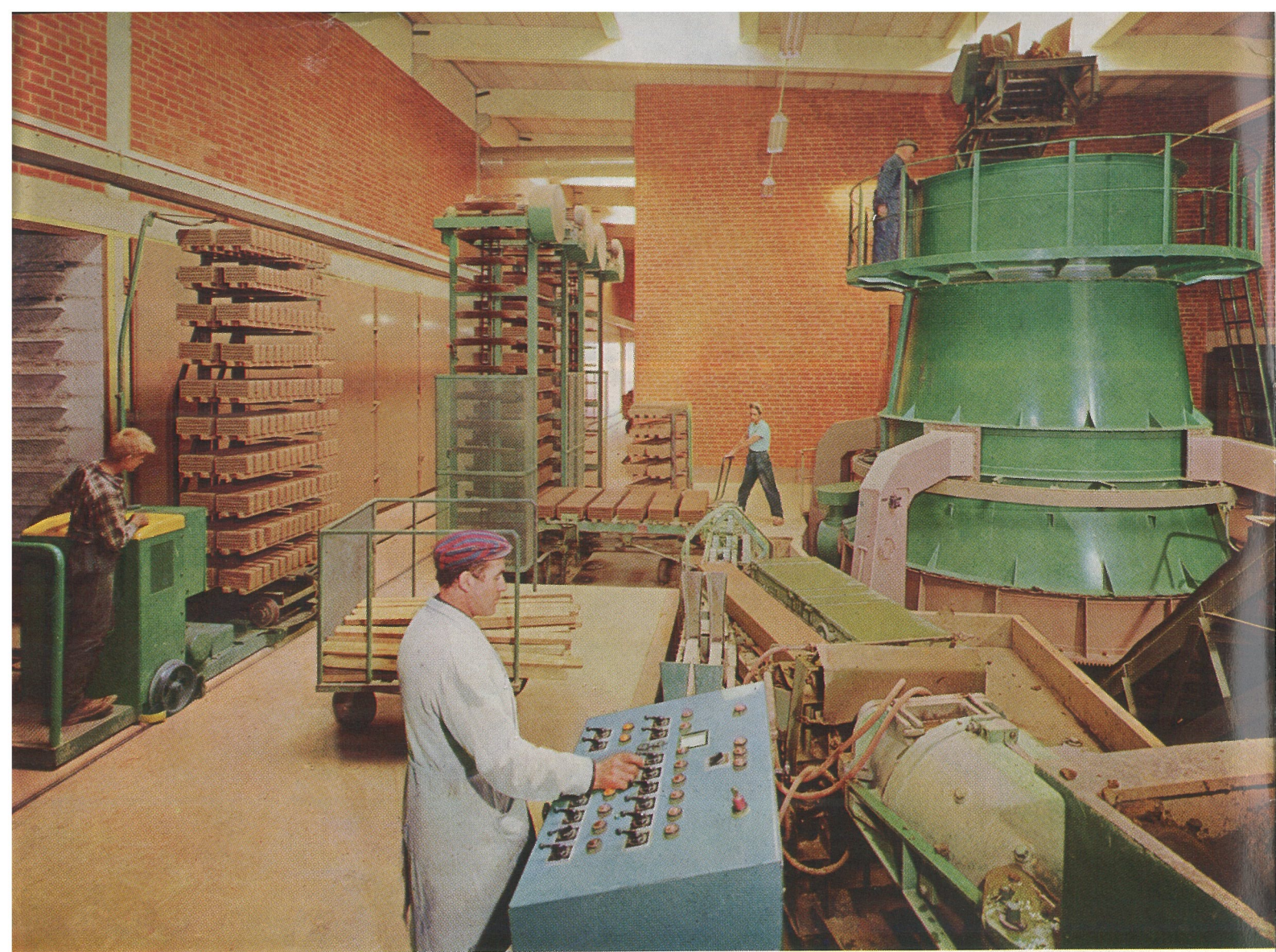

TEGEL

5-1962

SVEDALA

MASKINER FÖR MODERNA TEGELBRUK

Vårt tillverknings- och försäljningsprogram omfattar modern och arbetsbesparande utrustning för alla avsnitt i tegelframställningen, från grävning av leran till den färdiga produkten. Drag nytta av vår 70-åriga erfarenhet på detta område som ledande företag.

GRUNDAT 1882

AB ÅBJÖRN ANDERSON

Stockholm • Göteborg • Falköping • Falun • Piteå

lita på björnstarka SVEDALA-maskiner

TEGELBRUK ANSLUTNA TILL SVERIGES TEGELINDUSTRIFÖRENING

Fr=rött fasadtegel, Fg=gult fasadtegel, M=murtegel, R=dräneringsrör, S=spiktegel, T=taktegel

MALMÖHUS LÄN

AB Bara Tegelbruk¹
Bara, tel. Malmö (040) 44 71 84, 44 71 85 Fg, M
Borgeby Tegelbruk¹
Flädie, tel. Lund (0412) 390 04, 391 02 M, R
AB Försökstegelbruket¹
Svedala, tel. Malmö (040) 40 11 40 .. Fr, M, T
Högs Tegelbruk AB¹
Fjellievägen 24 A, Lund, tel. (0412) 212 00, 213 00 [Hög, Löddeköpinge] .. Fg, M
AB Kaniks Tegelfabrik¹
Flädie, tel. Lund (0412) 470 24 Fgr, M
AB Lomma Tegelfabrik¹
Prästbergavägen 41 A, Lomma, tel. Malmö (040) 46 20 02, 46 20 04 Fg, M
Minnesberg Tegelbruks AB¹
Minnesberg, tel. Malmö (040) 48 52 40, 48 52 50, 48 52 55 Fgr, M
Rögle Tegelbruk
AB P. Olsson & Co, Hälsingborg, tel. (042) 207 50 [Rögle] Fg, M
AB Skurups Tegelbruk¹
Skurup, tel. Ystad (0411) 402 86, 406 25 Fgr, M
Strandnäs Tegelbruk
Glumslöv, tel. (0418) 700 50 Fg, M
Tjustorps Tegelbruks AB
Br. Edstrand AB, Malmö, tel. (040) 93 41 00 [Skabersjö] Fg, M
Weberöds Nya Tegelbruks AB¹
Weberöd, tel. (0412) 804 50 Fr, M, R, T
AB Webmarks Tegelintressenter¹
Böringe, tel. (0412) 804 50 Fr, M, R, T
Östra Grevie Tegelbruk AB¹
Östra Grevie, tel. Malmö (040) 48 70 06, 48 73 72 Fgr, M

KRISTIANSTADS LÄN

Cimbrishammns Tegelbruks AB
Simrishamn, tel. (0414) 100 20 Fg, M, R, Tg
Klippans Tegelbruks AB
Storgat. 34, Klippan, tel. (0435) 100 65 Fr, M, R
Ler- & Tegelindustri AB Hercules,
Kristianstad, tel. (044) 280 48 Fr, M, R, T
Ugerups Tegelbruk AB
Baltzargatan 25, Malmö 1, tel. (040) 252 34 [Gårds Köpinge] Fg, M
Önnestads Tegelbruks AB
Kristianstad, tel. (044) 280 48 [Önnestad] Fr, M

BLEKINGE LÄN

Jannebergs Tegelbruk
Karlshamn, tel. 108 87 M, R

HALLANDS LÄN

AB Fajans Tegelbruk
Box 5, Falkenberg, tel. (0346) 101 17, 102 77 Fr, M, R
Falkenbergs Tegelbruks AB
Tegelbruksvägen 15, Falkenberg, tel. (0346) 100 48 Fr, M, R
Sennans Tegelbruk
AB P. Olsson & Co, Hälsingborg, tel. (042) 207 50 [Sennan] Fr, M
Slottsmöllans Tegelbruk
Halmstad, tel. (035) 180 54 Fr
Tjärby Tegelbruks AB
Genevad, tel. (0430) 700 10 Fr, M, R
Trönninge Tegelbruks AB²
Trönninge, tel. Halmstad (035) 400 06 Fr, M

ÄLVSBERGS LÄN

AB Forssa Tegelbruk^{2, 3}
Bollebygd, tel. Borås (033) 850 39, 851 40 EVA-block Fr, M, R
AB Gunnilse Tege²
Gunnilse, tel. Göteborg (031) 70 30 70, 70 30 90 Fr, M, R
Värnamo Tegelbruks AB
Värnamo, tel. (0370) 117 00 [Hulta Tegelbruk, Berghem, tel. (0320) 410 45] Fr, M, R
Lydde Tegelbruk AB^{2, 3}
Kinna, tel. (0320) 100 24 Fr, M, R
AB Nabbensbergs Tegelbruk²
Vänernsberg, tel. (0521) 100 05, 100 69 M, R, T

GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN

Bohustegel AB
Munkedal, tel. (0524) 210 03 Fr, M
Bokenäs Tegelbruks AB²
Kyrkogatan 4, Göteborg C, tel. (031) 13 13 28 [Bokenäs] M, R, T

KALMAR LÄN

AB Berga Tegelbruk
Larmtorget 5, Kalmar, tel. (0480) 104 52, 112 04 [Högsby] Fr, M, R
Högsby Tegelbruk
Högsby, tel. 111 S

GOTLANDS LÄN

Gotlands nya Tegelbruks AB
Söderväg 10, Box 146, Visby, tel. 154 50 [Havdhem] Fgr, M, R

JÖNKOPINGS LÄN

Flisby Tegelbruk
Flisby, tel. Nässjö (0380) 800 03 M
Helmershus Tegelbruks AB
Box 21, Värnamo, tel. (0370) 101 90 .. T
Värnamo Tegelbruks AB
Box 85, Värnamo, tel. (0370) 117 00 .. M, R

SKARABORGS LÄN

Almnäs Bruk AB⁴
Hjo, tel. Hjo (0503) 160 07, 160 17 Fr, M, R
Annefors Tegelbruk⁴
Fridene, tel. Fröjeröd (0502) 310 05 .. Fr, M, R, T
Hälltorps AB⁴
Vinniga, tel. Lidköping (0510) 501 35 M, R
AB Ingelsby-Igelstorps Tegelbruk⁴
Tibro, tel. (0504) 310 46 M, R
Korsberga Tegelbruks AB^{2, 4}
Box 21, Värnamo, tel. (370) 101 90 [Korsberga] M, R, T
Kvänums Tegelbruks AB⁴
Kvänum, tel. (0512) 920 85 M, R
Mariedals Tege⁴
Lundsbrunn, tel. Skara (0511) 401 08 M, R
Mariesjö Tegelbruk⁴
Drottninggatan 10, Skövde, tel. (0500) 123 28 Fr, M, R
Skara Tegelbruk AB
Skara, tel. (0511) 101 71, 109 50, 121 96 Fr, M, R, T
Värnamo Tegelbruks AB
Värnamo, tel. (0370) 117 00 [Töreboda Tegelbruk, Töreboda, tel. 67] Fr, M, R, T
AB Vara Tegelbruk
Box 93, Vara, tel. Vara (0512) 100 32 M, R

ÖSTERGÖTLANDS LÄN

Beatelunds Tegelbruk AB
Söderköping, tel. (0121) 100 68, 101 29 Fr, M, R
AB Förenade Tegelbruken
Linköping, tel. Linköping (013) 202 01 [Kallerstads Tegelbruk] Fr, M, R
HTH Industrier AB
Vimmerby, tel. (0492) 120 60 [Hults Tegelbruk, Hycklinge, tel. 9] Fr, M, R, T
Karleby Tegelbruk
Kisa, tel. (0494) 101 18 Fr, M, R, T
AB Ljunges Tegelbruk
Bokhällaregatan 1, Linköping, tel. (013) 202 01 [Ljungsbro] Fr, M, R
Ringarums Tegelbruk
Ringarum, tel. (0121) 300 48 Fr, M, R, T

VÄRMLANDS LÄN

Ranå Tegelbruk
Ransäter, tel. (0552) 300 45 M
AB Säffle Tegelbruk
Säffle, tel. (0533) 101 91, 114 91 Fr, M
Ziegler's Kol & Koks AB
Västra Torpgatan 5, Karlstad, tel. (054) 159 80 [Alsters Tegelbruk, Alster] Fr, M, R

ÖREBRO LÄN

Hallsbergstegel AB
Fack 39, Hallsberg, tel. (0582) 101 13 Fr, M
AB Harge Bruk
Jönköping, tel. (036) 187 40 [Hammar, tel. (0583) 700 74] Fr, M

VÄSTMANLANDS LÄN

Arboga Tegelbruk AB
Arboga, tel. (0589) 100 60 M, R, T
AB Heby Tegelverk
Heby, tel. Sala (0224) 307 10 R, T
AB Josefsdals Tegelbruk
Grevturegatan 2, Stockholm, tel. (010) 67 08 40 [Sala] R, T
AB Kanthal⁵
Hallstahammar, tel. (0220) 100 21 [Rälsta Tegelbruk] M, R
Lundqvist & Huddéns Tegel- & Trävaru AB
Kungsgatan 42, Stockholm, tel. (010) 23 38 50 [Vittinge, tel. Sala (0224) 612 70] Fr, M, T

AB Nyby Tegelbruk⁵

Box 93, Enköping, tel. (0171) 302 93 [Tegelbruket Jugansbo, tel. Sala (0224) 520 12] T
Olsson & Rosenlunds AB
Heby. Aterförsäljare på alla betydande orter M, R, T
AB Orresta Tegelbruk
Orresta, tel. Enköping (0171) 431 70 R
Sala Tegelbruks AB⁵
Hyttvägen 1, Sala, tel. (0224) 131 60 Fr, M
Sevalla Tegelbruk⁵
Hedensberg, tel. Västerås (021) 620 39 Fr, M, R
AB Starfors Säteri
Heby, tel. Sala (0224) 300 24, 301 70 .. R, T
Vittinge Tegelbruks AB
Vittinge, tel. Sala (0224) 612 80 R, T

SÖDERMANLANDS LÄN

AB P. Janson & Co
Saltängsgatan 15, Norrköping, tel. (011) 291 60 [Tuna Tegelbruk, Enstaberga] M, R
Sundby Tegelbruks AB
V. Trädgårdsgatan 11 A, Stockholm C, tel. (010) 10 72 08, 10 72 23 [Stallarholmen] M
Tegelbruks AB Walla-Katrineholm⁵
Box 13, Valla, tel. (0150) 600 32, 603 38, 602 18, 603 55 [Valla Tegelbruk, Valla; Sköldinge Tegelbruk, Sköldinge] Fr, M, R
Fabr. för arm. tegelskiit, Sköldinge, tel. (0157) 502 07

STOCKHOLMS LÄN

Finsta Tegelbruk
Finsta, tel. 120 M, R, T
Sundsviks Bruk AB⁵
Sundsvik, tel. Södertälje (0755) 441 90 Fr, M
Vallentuna Tegelbruk
Vallentuna, tel. (0762) 240 05 R
Åby Tegelbruk
Vallentuna, tel. (0762) 243 65, 244 09 M

UPPSALA LÄN

Ahlsta Kvarn & Tegelbruks AB
Örsundsbro, tel. Enköping (0171) 660 26 Fr, M, R
AB Hagaverken⁵
Enköping, tel. (0171) 302 93, 304 51 .. Fr, M
Salsta Tegelbruk⁵
Wattholma, tel. Uppsala (018) 500 42, 500 27 Fg, M
Vaksala-Eke Lervaruindustri
Uppsala, tel. (018) 270 16 S
AB Waksala Tegelbruk⁵
Hiärnezatan 10, Stockholm K, tel. (010) 50 55 33, 50 05 74 [Brillinge, Uppsala, tel. (018) 214 60, 214 62] Fg, M

KOPPARBERGS LÄN

AB Insjöns Tegelbruk
Insjön, tel. (0247) 700 20, 700 22 Fr, M

GÄVLEBORGS LÄN

Hagaströms Tegelbruks AB
Centralplan 5, Gävle, tel. (026) 200 58 [Hagaström, tel. (026) 973 38] Fr, M
Norrborns Tegelbruk Nya AB
Östermalmsgatan 42, Stockholm Ö, tel. (010) 20 93 17 [Bolnäs, tel. (0278) 201 43] Fr, M
AB Storviks Tegelbruk
Storvik, tel. Storvik (0290) 100 44 Fr, M

JÄMTLANDS LÄN

Vålbackens Tegelbruk AB
Kyrkgatan 45, Östersund, tel. (063) 113 85, 196 65, 137 55 [Brunflo] Fr, M, R

VÄSTERNORRLANDS LÄN

AB Kolimporten-Laurents
Norra Kajen 1, Sundsvall 1, tel. (060) 555 60 [Högoms och Nacksta Tegelbruk, Selånger] M
AB Utnäs Tegelbruk
Undrom, tel. Kramfors (0612) 610 53 M

VÄSTERBOTTENS LÄN

Tvärans Tegelbruk
Vännäsby, tel. Vännäs (0935) 102 92, Umeå, (090) 113 53 Fr, M

Försäljning även genom:

³ Tegelkontoret, Kungsgatan 50, Borås, tel. (033) 250 55.

⁴ Tegelkontoret, Rådhusgatan 1, Skövde, tel. (0500) 158 73.

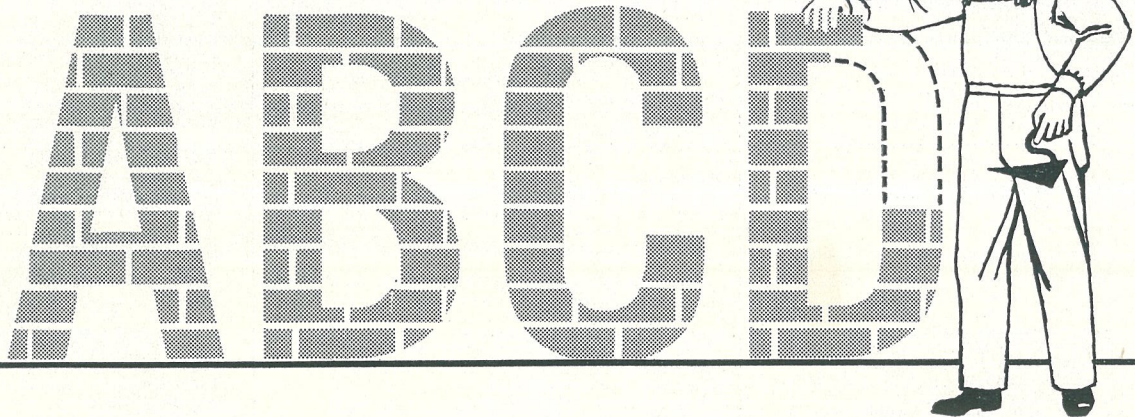
⁵ Tegelbrukens Försäljnings AB, Norrlandsg. 11, Sthlm, tel. (010) 23 31 15.

¹ Ensamförsäljare för Skåne och Blekinge: Tegelcentralen, Fersens väg 16, Malmö, tel. (040) 734 20.

² Försäljning även genom: Göteborgs Tegel AB, Magasinsgatan 3, Göteborg, tel. (031) 17 38 75.

att välja rätt bindemedel

— enkelt som

Det finns i dag många bruksbindemedel och särbestämmelser för deras användande, vilket gör valet av rätt bindemedel onödigt komplicerat. Därför är tiden mogen för förenkling. Välj bland de färdiga bindemedel som kan användas utan inskränkningar för de olika murbrukskvaliteterna enl. BABS 1960.

Kvalitetsgrupp	Murbruk	Blandning	
A	Cementbruk 1:4	1 volymdel BLÅ RAND CEMENT 4 volymdelar sand	
B	Kalkcementbruk KC 11/4 (1:1:8)	1 volymdel KC 11 4 volymdelar sand	
C	Kalkcementbruk KC 21/4 (2:1:12)	1 volymdel KC 21 4 volymdelar sand	
	Murcementbruk 1:4	1 volymdel LIMENT 4 volymdelar sand	
D	Kalkbruk 1:5	1 volymdel KRONKALK 5 volymdelar sand	
	Kalkcementbruk 21/6 (2:1:18)	1 volymdel KC 21 6 volymdelar sand	
	Murcementbruk 1:6	1 volymdel LIMENT 6 volymdelar sand	

Vi sänder gärna vår broschyr "Bruksberedning på arbetsplatsen", som innehåller utförliga upplysningar om våra bindemedel.

För södra Sverige:

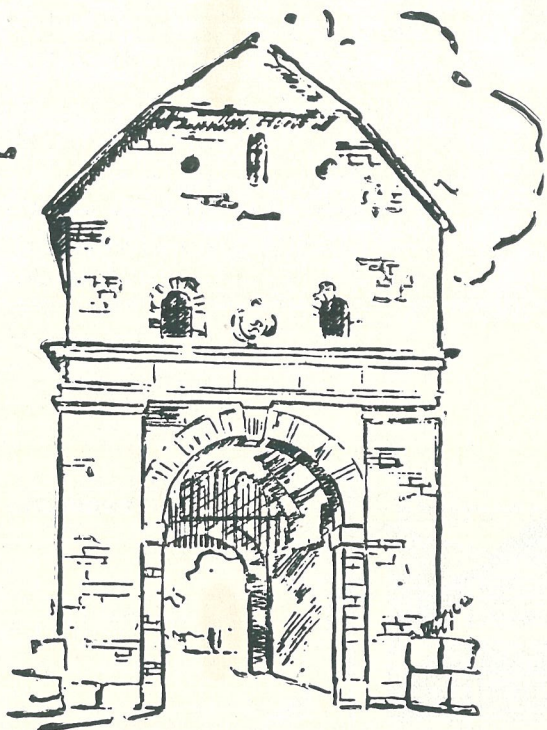
För mellersta och norra Sverige:

CALCIUM · CEMENTA · KARTA & OAXEN

Malmö 1 - Postfach 414 - tel. 040/733 70

Malmö - Stockholm - Göteborg

Stockholm 1 - Box 168 - tel. 010/22 21 40

Norre Port i Halmstad
byggd med Slottsmöllans tegel år 1605

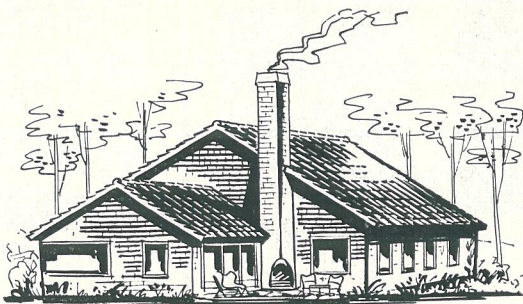
SLOTTSMÖLLANS FASADTEGEL

står sig genom sekler

SLOTTSMÖLLANS TEGELBRUK
HALMSTAD
Tel. 035/180 54

Bygg

**VARMT
VACKERT
UNDERHÅLLSFRITT**

Vi levererar:

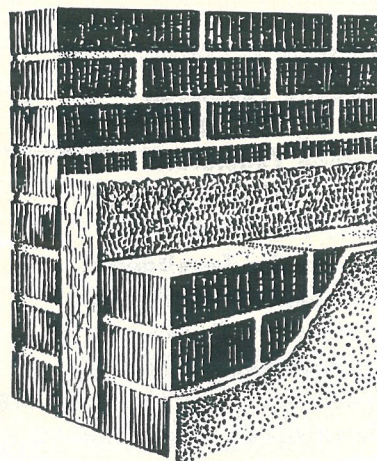
- Fasadtegel i olika ytbehandlingar
- Murtegel i olika dimensioner
- Taktegel 1- och 2-kupigt
- Dräneringsrör 2"–8"
- Armerade tegelskift
- Tegelbjälklag

**TEGELKONTORET i
SKÖVDE**

Rådhusgatan 1 – Telefon (0500) 158 73, 150 73

TEGEL

använt i kanalväggen ger
följande fördelar:
underhållsfri fasad
god bränsleekonomi
bättre inomhusklimat
lägsta årskostnader

tegel

och tegelkonstruktioner

Den byggnadstekniska utvecklingen har skapat nya områden för användning av tegel. Vänd Er till oss då det gäller upplysningar om tegel och dess användning. Vi ställer till Ert förfogande teknisk expertis av högsta klass, STIF:s byggnadstekniska försöksstation samt tegellaboratoriet hos IVA i Stockholm.

Råtobaksmagasin för Svenska Tobaks AB i Malmö
Arkitekt och konstruktör: Winberg o. Högstedt AB, Malmö

AB Bara Tegelbruk
Borgeby Tegelbruk
Böringe Tegelbruk
Flyinge Tegelbruk
AB Försökstegelbruket
Högs Tegelbruk AB
AB Kaniks Tegelfabrik
AB Lomma Tegelfabrik
Minnesberg Tegelbruks AB
Skurups Tegelbruk AB
Weberöds Nya Tegelbruks AB
Östra Grevie Tegelbruk AB

Tegelcentralen

Fersens väg 16, Malmö C, tel. 734 20

TEGEL

ORGAN FÖR SVERIGES TEGELINDUSTRIFÖRENING

Redaktionskommitté: Direktör G. Camitz, Sala, Direktör H. Grönkivist, Katrineholm, Direktör K. Wråke, Malmö.
Redaktör och ansv. utgivare: Civilingenjör R. Elgenstierna.
Redaktionssekreterare: Ingenjör J. Naucclér.
Redaktion och expedition: Engelbrektsgr. 29, Stockholm Ö.
Tel. 08/10 80 51, 10 76 51.
Återgivande av text och bilder ur Tegel är tillåtet om tidskriftens namn anges.

Tidskriften Tegel utkommer med 6 nummer per år och är organ för Sveriges Tegelindustriförening. Föreningen är denna industris branschorganisation och omfattar ca 125 tegelbruk över hela landet, vilka tillsammans svara för omkring 85 proc. av tegelproduktionen.

Intresserade erhålla tidskriften kostnadsfritt om namn och adress meddelas. Redaktionen är tacksam för anmälningar om eventuella dubbelexpedieringar och adressförändringar.

I detta nummer:

	Sid.
Murning av skorsten och öppen spis	50

En bildinstruktion om arbetstekniken vid skorstensmurning. Instruktionen är utarbetad vid Tegelindustrins Centralkontor av byggnadsingenjör John Wodlin.

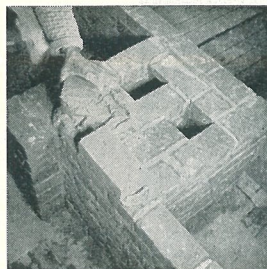
Skorstensproblemet

Sedan långt tillbaka har det varit självklart att skorstenar skall muras av tegel. Något annat material som klarar påfrestningarna bättre har man inte och under århundraden har det inte funnits någon anledning att klaga på skorstenarna.

På senare tid har skorstensbyggandet blivit ett problem. Skorstensskadorna har ökat i oroväckande grad, och man har ifrågasatt den murade skorstenens berättigande.

I själva verket beror inte den ökade skadefrekvensen på att skorstenarna blivit sämre, utan på att de utsätts för större påfrestningar. I allt större utsträckning används värmepannor som eldas med grövre oljor och som arbetar med lägre rökgastemperaturer. Skorstenskonstruktionen har emellertid inte anpassats efter dessa nya förhållanden, vilket medfört kondens och utfall av skadliga ämnen. Dessa faktorer har orsakat skadorna på tegelskorstenarna, som i och för sig fortfarande representerar en god konstruktion.

Nya bestämmelser om skorstenarnas utformning har utfärdats av byggnadsstyrelsen, och därigenom har tegel-skorstenen åter blivit en funktionell byggnadsdetalj. Det är emellertid väsentligt att bestämmelserna följs och att skorstenarna muras korrekt i alla detaljer. Tegelindustrin har därför sammanställt en omfattande instruktion i skorstensbygge. Avsnittet om arbetstekniken presenteras i detta nummer.

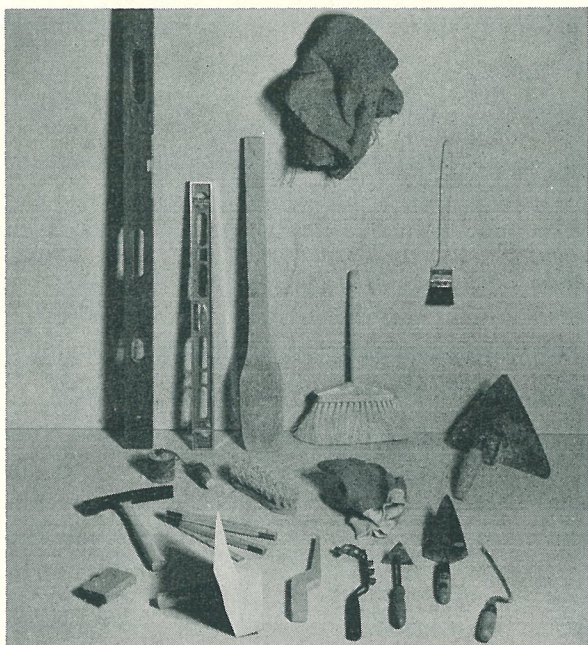

Omslagsbilden är hämtad från den stillfilm om skorstensmurningsteknik, som Tegelindustrins Centralkontor inom kort ger ut. Bilden är tagen av fotograf Gösta Nordin.

Å R G Å N G 52
N R 5 1962

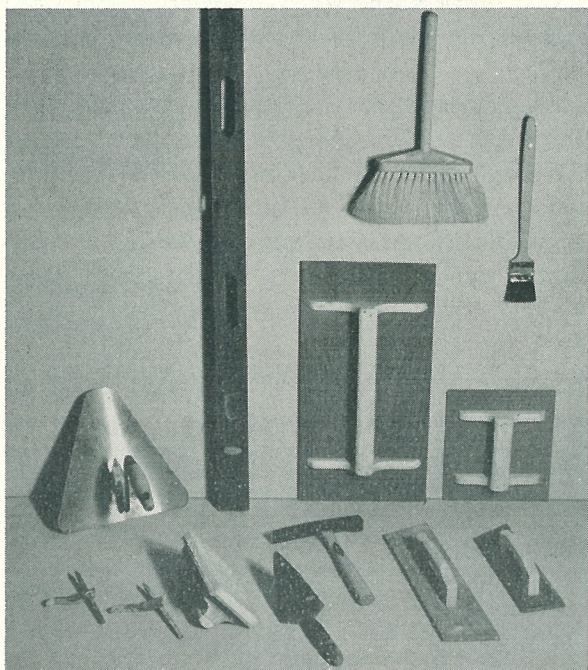
MURNING AV SKORSTEN OCH ÖPPEN SPIS

En instruktion sammanställd av byggnadsingenjör John Wodlin under medverkan av yrkeslärare Allan Jonsson. Bilderna är tagna av fotograf Gösta Nordin.

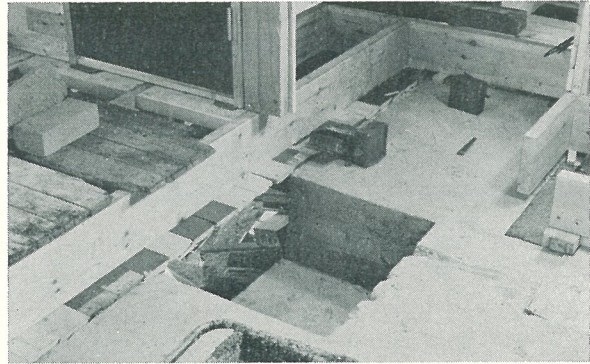
En skorsten skall ge ett lämpligt drag under alla omständigheter, vara brandsäker och se tilltalande ut. Det är därför viktigt att den muras med rätt tegel och bruk, att angivna dimensioner på rökkanaler m. m. hålls och att den muras omsorgsfullt. Skorstenar bör ej muras vid lägre temperatur än 0 °C.

Följande redskap används vid murning av skorsten och öppen spis: Långt, kort och sockelvattenpass, rörspade, säck, kalkkvast, elementpensel, murarslev, lod, rotborste, gummihandskar, murarhammare, tumstock, sträcksnöre, skärslev, fogplåt, fogningsverktyg och kratsjärn. Dessutom behöver man bruksbaljor, vattenhinkar, formbräder, rätskivor och spik.

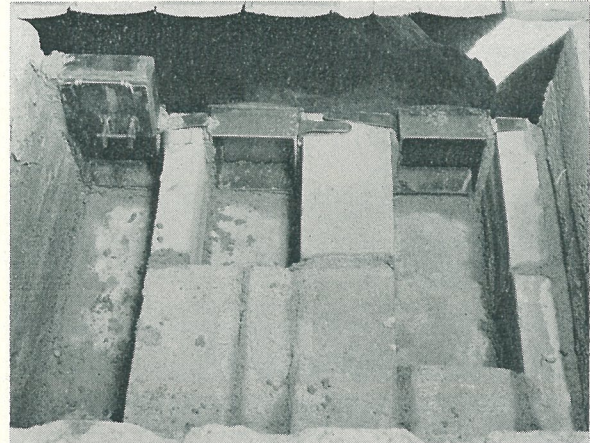

Följande redskap används vid puts- och slanningsarbetena: Putsslev, långt vattenpass, putsbräda eller "skånska", rivbräda, kalkkvast, elementpensel, puts-hakar, filtbräda, skärslev, kanitzar. Dessutom behöver man bruksbaljor, vattenhinkar och rätkäppar.

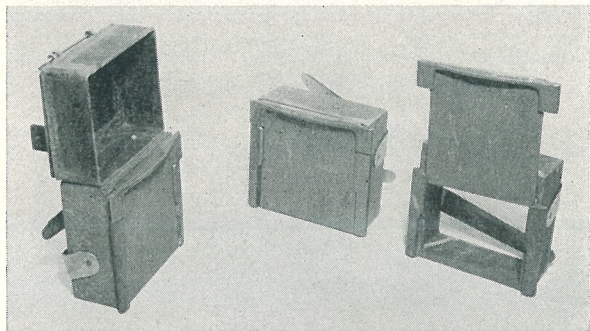
Skorstenen skall från grunden vila på brandsäker konstruktion. Innan arbetet påbörjas skall skorstenens underlag vara plant och väl rengjort. Skorstenar muras med fulltegel 1,6 eller 1,8. Stenarna skall vara fria från is och snö. Murbruket som används skall i allmänhet vara KC 21/4. Före murningen bör man kontrollera tegelstenarnas sugning genom att mura ihop två stenar och dra isär dem efter någon minut. Om båda stenytorna är helt täckta med bruk är vidhäftningen god. Plattan bör vara så utförd att vatten ej tränger upp i murverket. I annat fall måste man använda en grundisoleringspapp mellan betong och murverk. Rensluckorna skall i detta fall placeras i källaren och grundplattan av betong har därför försetts med en fördjupning. Kom till sist ihåg att använda prima material till murarställningar.

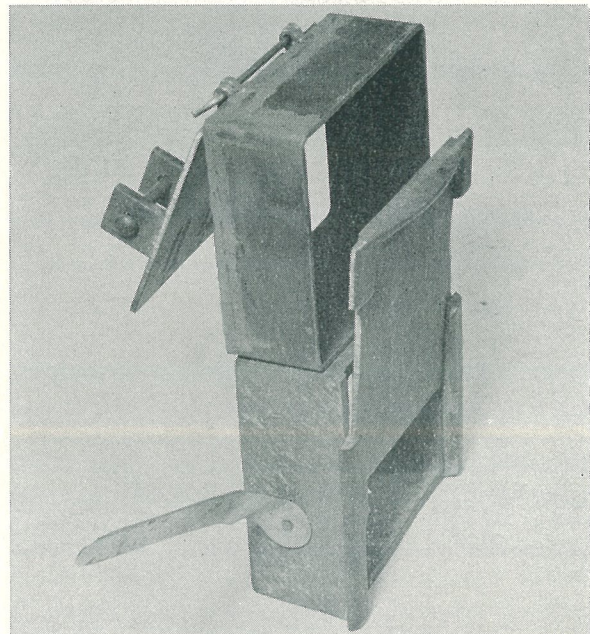
Den skorsten som vi skall följa murningen av kommer att ha anslutning av bl. a. öppen spis med askuttag i källaren och kamin. Till vänster syns asknedfallsöppningen för öppna spisen med en kombinerad rens- och friskluftslucka. De två andra luckorna är rensluckor till röckkanaler. Lägg märke till att kanalerna är olika djupa samt hur kramlorna är vikta på rensluckorna. Samtliga luckor är av gjutjärn.

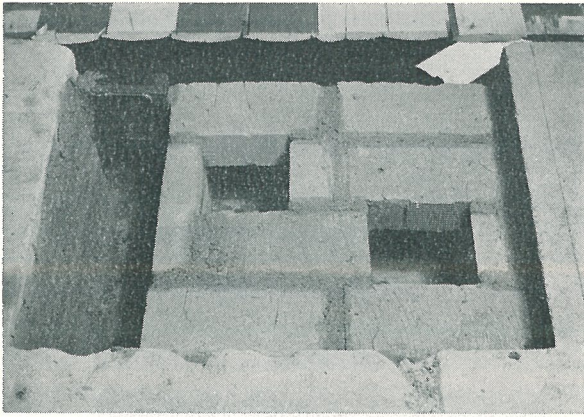

Rensluckorna före inmurningen. Till vänster den kombinerade rens- och friskluftsluckan. Genom att tillföra luft genom rosten undviker man drag i rummet där spisen står.

Rensluckans lock skall kunna föras rätt upp utan hinder. Friskluftsluckans rörliga delar får inte vara gängade. Gångjärn och fästen m. m. skall ha borrade hål, tappar, rundjärn och saxpinnar. Gängade delar är vid ett framtida byte mycket svåra att få isär.

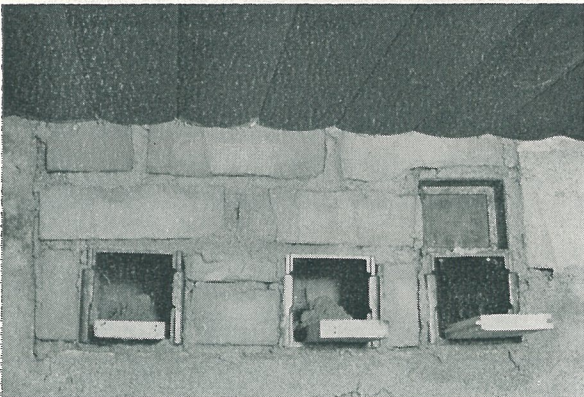

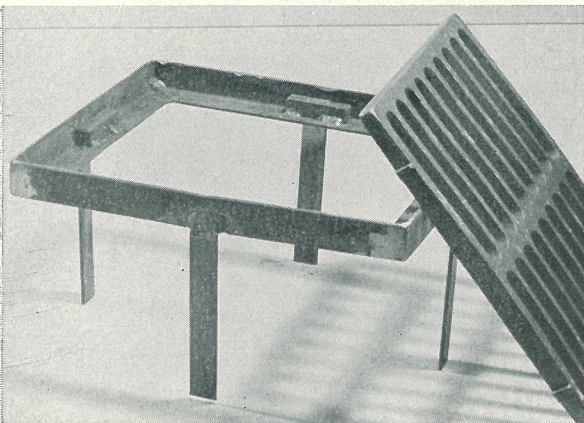
Röckanalerna är nu anlagda. Asknedfallsöppningen är fortfarande lika stor.

Röckanalerna fortsätter rätt upp och asknedfallsöppningen har blivit övertäckt till rätt storlek och sneddass i riktning mot rosten i öppna spisen.

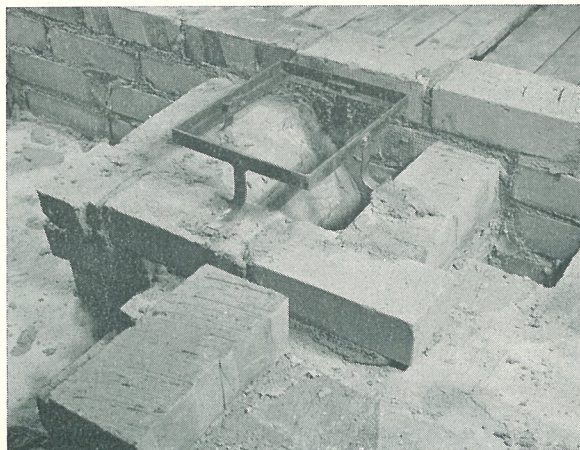

I källarutrymmet ser vi de inmurade rensluckorna. Brädbitar är instuckna i lucköppningarna för att fånga upp nedfallande murbruk.

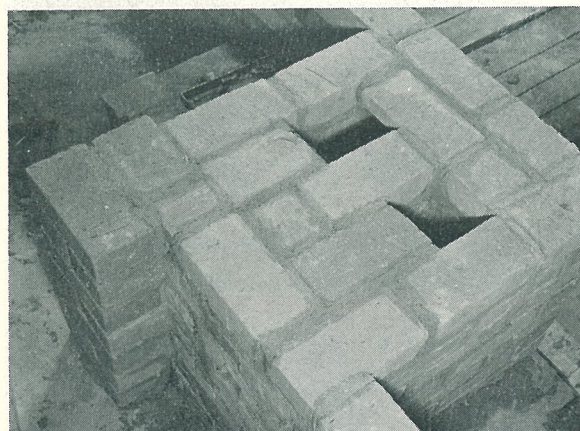

Till den öppna spisen används en rost. Lagg märke till de påsvetsade bitarna inne i vinkeljärnsramen som håller rosten i rätt höjd. Tack vare klotsarna är det dessutom lättare att lägga gallret på plats när ramen blivit askfylld.

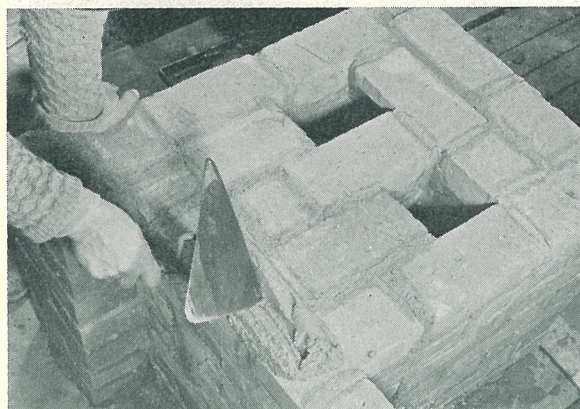
Den sneddragna kanalen från asknedfallshålet mynnar nu rätt under den blivande eldstaden. De påsvetsade kramlorna på vinkeljärnsramen har böjts så att de bildar "fötter". Dessa ställs på murbruksklickar och ramen justeras så att den kommer i rätt läge och vågrätt.

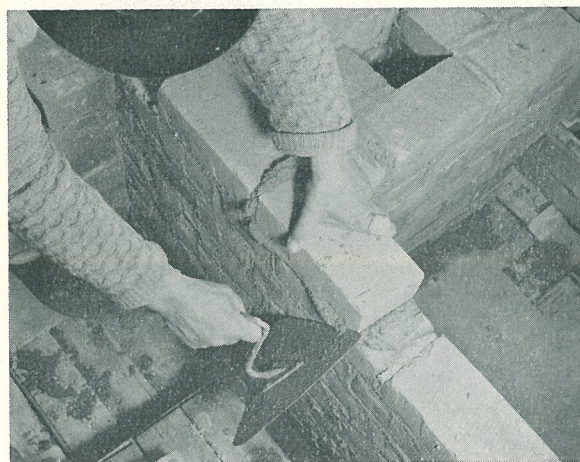
Skorstenar skall muras med fulla fogar. Stötfogarna skall vara helt fyllda när ett skift har lagts. Man får inte fylla fogarna genom att efteråt peta ned bruk eller låta liggfogsbruket utgöra utfyllnad. Väl fyllda fogar är förutsättningen för ett tegelmurverk med god täthet och hållfasthet.

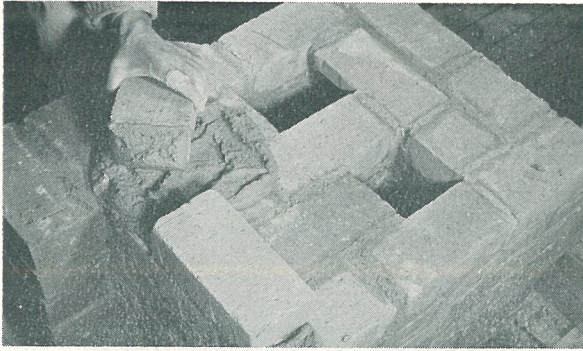

Bred ut murbruket så jämnt som möjligt. Lägg bara ut liggfogsbruket för en sten i taget. Vattnet behålles då i bruket tills stenen lagts på plats och vidhäftningen blir god.

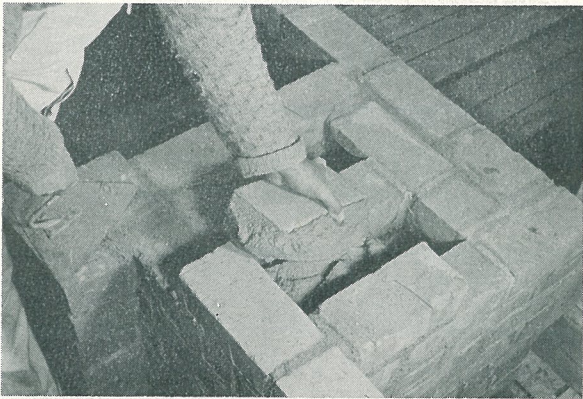

Drag av det utträngda bruket med slevan på vanligt sätt.

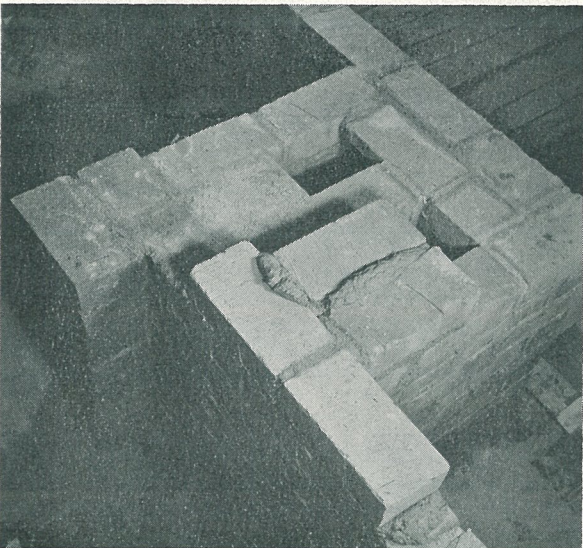

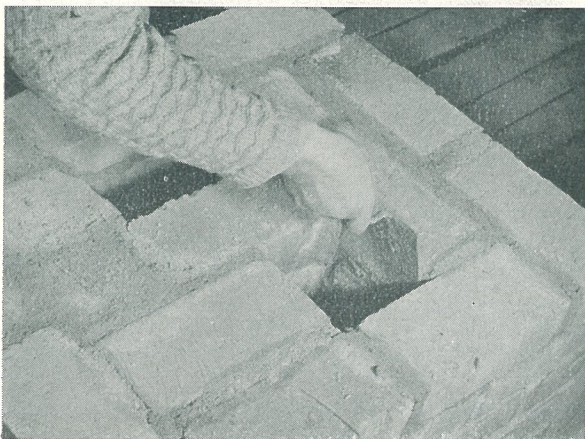
Lägg på ordentligt med bruk så att stötfogen blir full med en gång. Som förut framhållits går det inte att få fogarna täta genom att efteråt trycka ned bruk i dem. Brukstuggan som syns i förgrunden bör tas bort innan nytt liggfogsbruk läggs ut.

Lägg stenen snabbt på plats. Måste man ändra läget på en inlagd sten skall den tas bort helt och hållet. Även murbruket skall skrapas bort. Detta får inte användas igen, utan skall kasseras.

Stötfogarna skall ha normal tjocklek. På bilden syns att fogarna blivit fyllda med en gång.

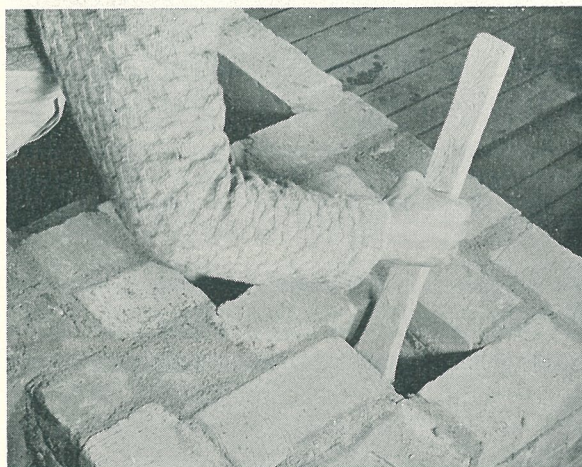

Utskjutande bruk i fogarna i kanalerna skärs bort med skärsleven. Vid skorstensmurning är det ibland nödvändigt att göra utfyllningar i murverket. Dessa görs med pettringar och bruk. I en del skorstenar är det naturligt att ända från botten mura ytterligare en kanal utöver dem som behövs. En sådan kanal kan vara bra att ha i reserv för framtida behov, och den får därför inte användas som nedsläpp för murbruk och tegelskrot.

För att kanalen skall bli jämn och slät stryks den med en mjuk borste som doppats i bruksvälling. Mura alltid så, att huggna stenars släta yta vänds mot kanalen.

Ett annat sätt att göra kanalen slät och tät är att använda rörspade och säck. Här ses hur fogarna i kanal jämnas med en rörspade.

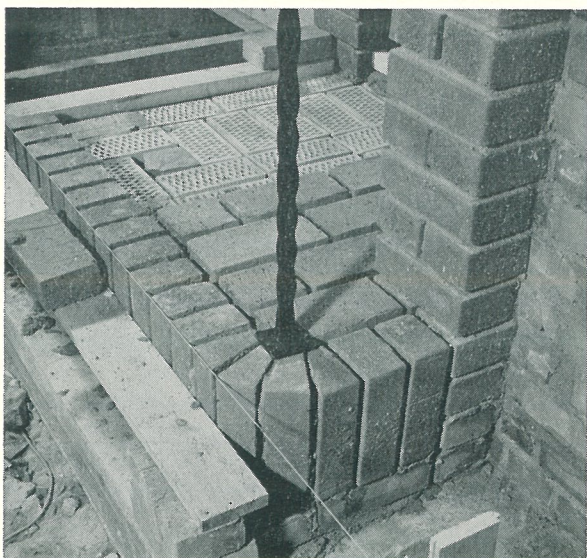

Sedan fogarna jämnats med rörspaden säcktorkas kanalen, vilket ökar fogarnas täthet och gör kanalväggarna ännu slätare.

Frisen till eldstadsplanen muras i detta fall av kantstående tegel. Med hjälp av sträcksnöre, sockelpass och lod kontrolleras att kanterna blir raka samt våg- och lodräta. Rundningen utförs med fyra huggna eller sågade stenar. Man bör mura så att fogarna inte behöver kratsas när de skall fogas efteråt.

Bilden visar hur sträcksnöret kompletteras med en rätskiva och hur man börjat lägga ut de på flatan lagda stenarna. Stolpen till kupans bärrjörn provas in. Till utfyllnad i eldstadsplanens botten kan annat tegel än fulltegel användas om underlaget är av betong.

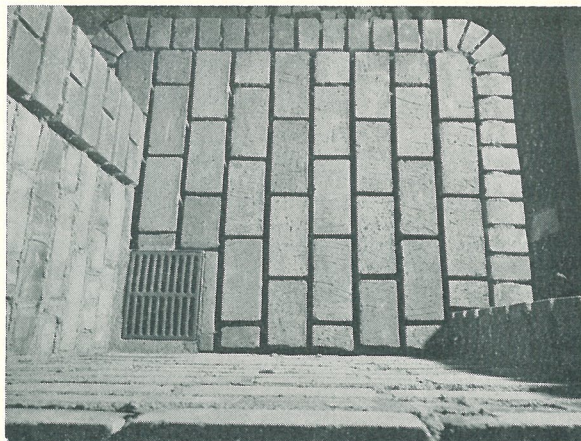

Vid skorstenens botten görs rensöppningar för varje kanal. Dessa och övriga öppningar samt murverket skall under uppmurningen rensas dagligen. Där en kanal ändrar läge skall man om möjligt göra en rensöppning i murverket. Bruksspillet samlas upp på ett par brädbitar. Brädbiten kan se ut på detta sätt.

Här är brädbiten instucken i rensöppningen.

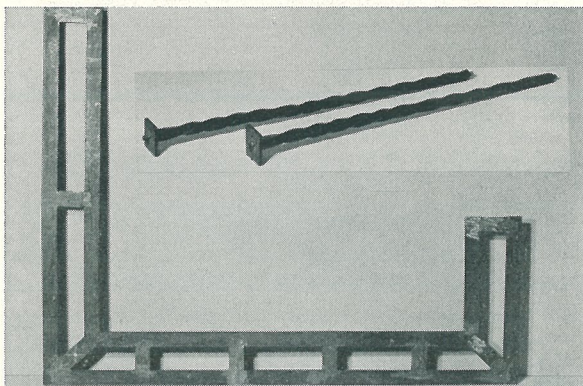
På bilden syns eldstadsplanen färdig att fogas. Sidoväggarna är murade så att de kan kläs med eldfast tegel sedan kupan murats upp. Till vänster kommer de eldfasta tegelstenarna att gå i liv med fasadtegelpelaren, till höger stöter de emot den andra pelaren. Spisen har sådana mått att särskild eldstadsplan inte behövs.

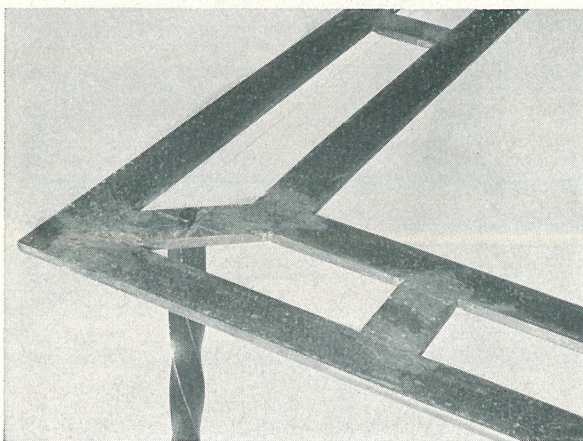
Bilden visar eldstadsplanen och sidoväggarna innan kupan murats. Planen och sidoväggarna skall täckas till skydd mot nedfallande och kringstänkande bruk innan kupan muras. Lägg märke till att rensöppningen i högra sidoväggen inte muras igen förrän skorstenen är i topp.

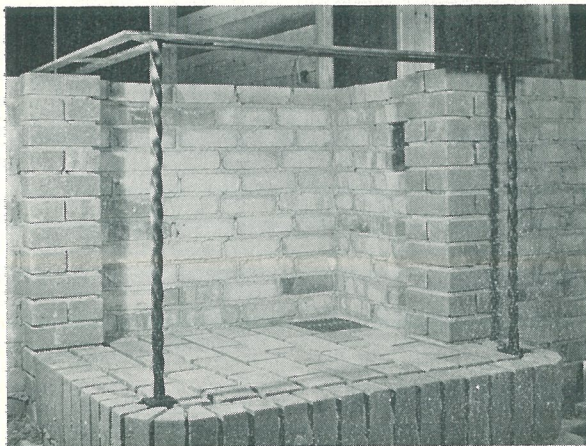

Vi ser här bärrjärnen och stolparna till den öppna spisens kupa. Lägg märke till stolparnas utformning i ändarna.

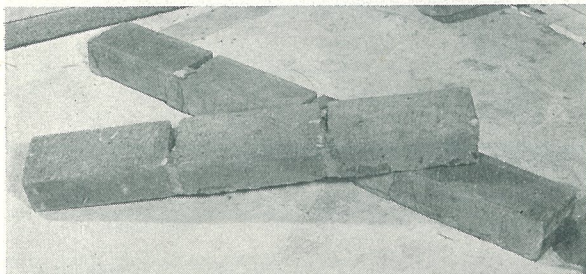

Bärrjarn och stolpe kan fästas ihop på detta sätt.

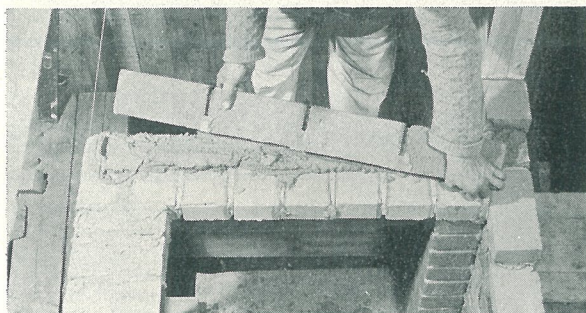

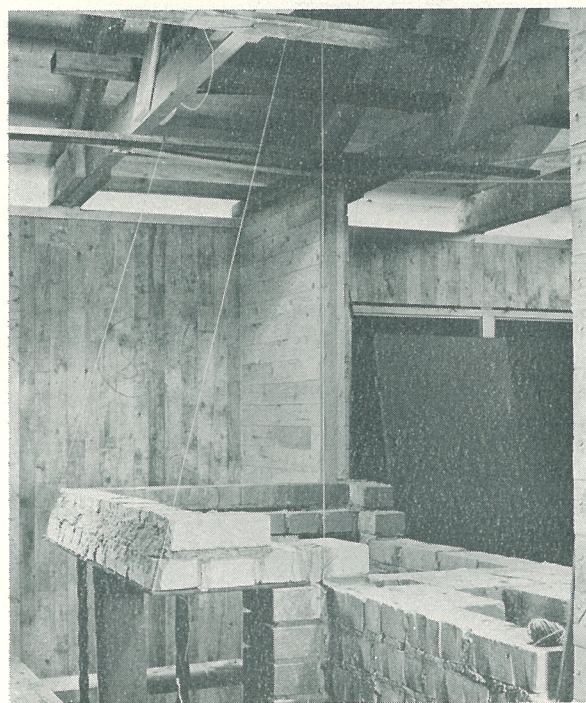
Bärjärnet är nu upplagt på murverket och stolparna insatta på rätt plats. Det är nödvändigt att järnkonstruktionen noggrant lodas in och justeras i höjddled, eftersom mycket små fel kan iakttas med blotta ögat. Inlodningen bör kompletteras med ögonsyftning mot dörrar, hörn, pelare och övrigt som kan bli jämförelsepunkter när spisen är färdig.

Bärjärn och svåra valvslagningar kan med fördel ersättas av förspända armerade tegelskift.

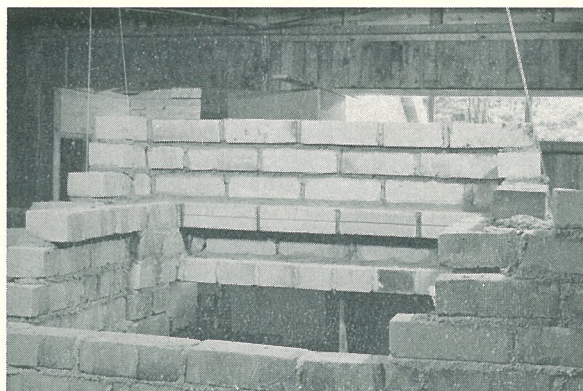

På bilden har första skiftet murats som koppskift på bärjärnen. Murbruk läggs inte på bärjärnen, utan endast mellan tegelstenarna. Bruk läggs ut för det armerade tegelskiftet, som liksom en vanlig tegelsten läggs på plats med en gång. Bärjärnet tillsammans med det armerade skiftet ökar styvheten i kupans underkant, vilket gör att man undviker sprickor i putsen på kupan. Lägg märke till hur brukspill samlats upp på eldstadsplanens intäckning.

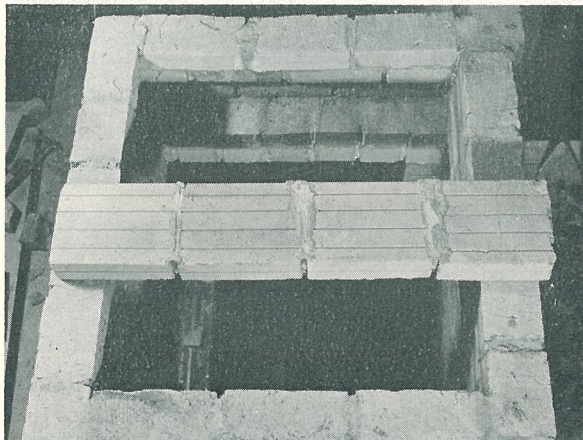

Under själva murningsarbetet stöds bärjärnet med en enkel trästötte. Som hjälpmedel vid murningen spänns sträcksnören som markerar kupans kanter. Snörena fästs med spikar i några bräder i taket. Ojämnheter i kupans yttersida stockas med bruk.

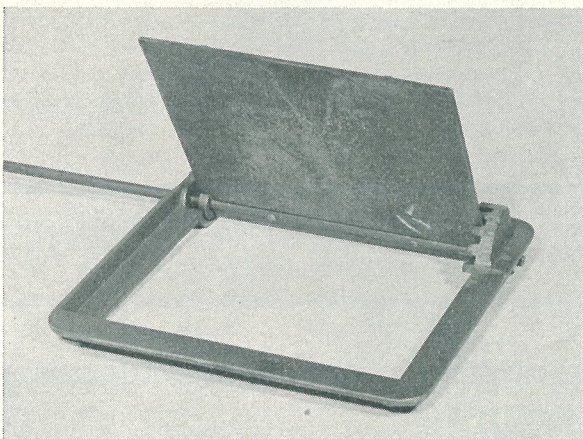
Kupan har murats så att ett rökfång bildats mellan första och tredje skiftet. Även den högra sidan, som är skydd, är murad på samma sätt. På den vänstra väggen syns en utkrängning. Denna är till för att väggen skall bli plan när det eldfasta teglet muras in.

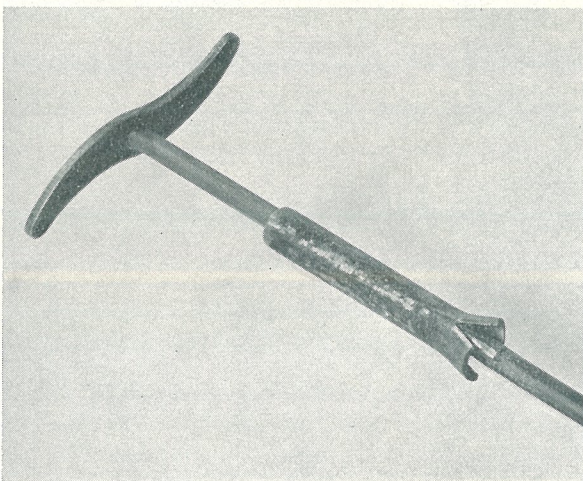
Kupan muras med ett yttre formgivande skal och med ett inre skal som bildar rökkupa. Som stöd för det inre murverket, som skall bilda kupa med rökuttag, används här ett fabriktillverkat armerat tegel-skiff. Med detta kan man mura utan någon formsättning.

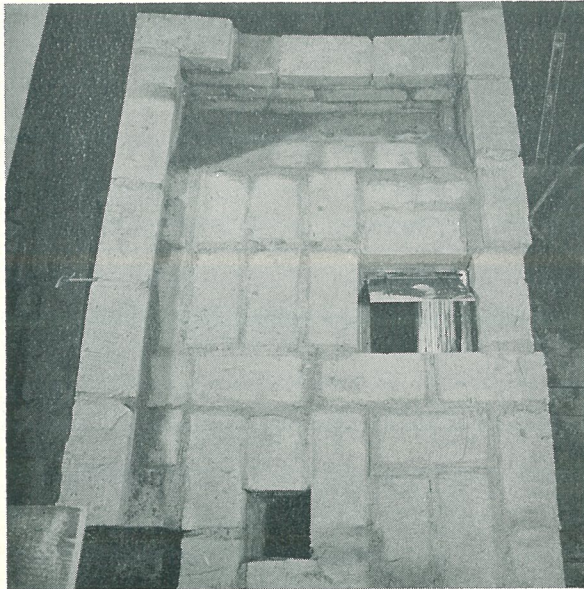

På spjället skall man lägga märke till de spår som finns i ramen. Dessa medger olika inställningslägen. Det är därför viktigt att dessa hålls rena så att de inte blir igentäppta av murbruk. Spjället är av gjutjärn och skall normalt vändas nedåt. I detta fall skulle man bli tvungen att montera spjället betydligt högre om det vore nedåtvänt. På grund av den höga spisöppningen skulle spjällstängens därigenom blivit svår att nå.

Det uppslitsade röret på spjällstängens är till för att kupans puts inte skall förstöras när spjällstängens skjuts och vrids.

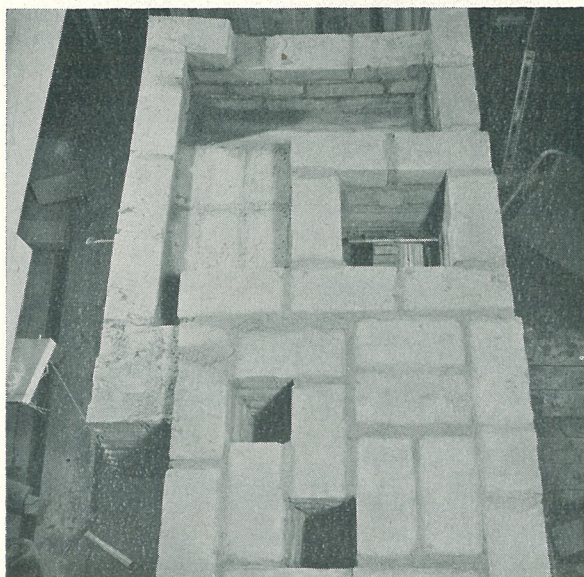

Kupan är nu färdig och röckanalen har anlagts. Skorstenen som syns i förgrunden muras i takt med kupan, vilket gör att förtagningar undviks. Dessa kan ge upphov till otätheter. Lägg märke till enkelheten i murverket och som följd därav möjligheten att mura tätt. Spjällstångens längd justeras i förhållande till kupans bredd.

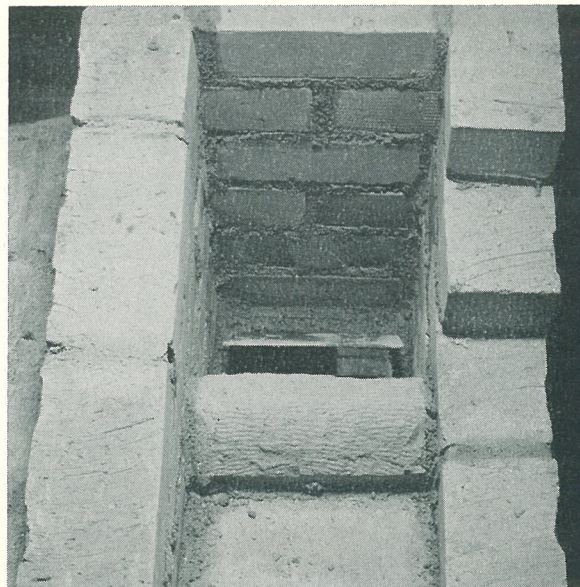

Kupan sedd underifrån. Rökfånget i kupans underkant kan iakttas liksom platsen som lämnats för infodringen med det eldfasta foderteglet. Man kan också se kupans snedning mot rökuttaget, som ligger rätt upp, vilket ger den bästa rökföringen.

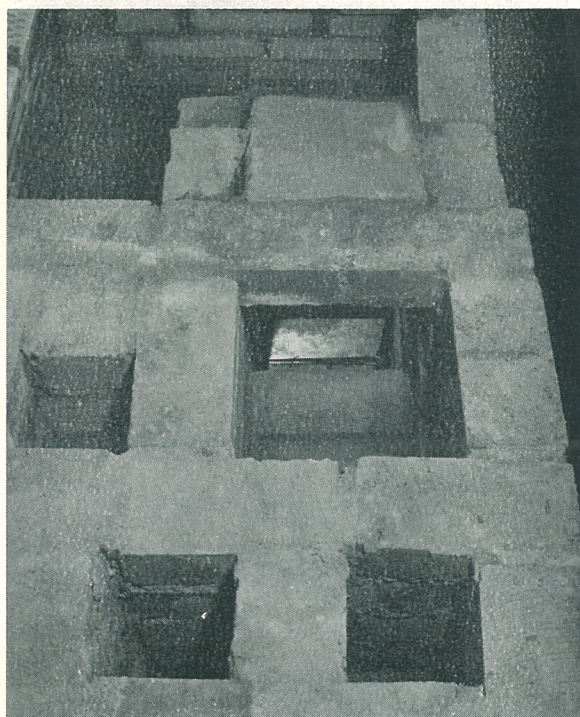

Skorstenen och röckanalen för den öppna spisen fortsätter uppåt. Hela murverket går i förband, som möjliggörs med hjälp av $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ och helsten. Röckanalen från den öppna spisen skall dras till skorstenens högra del.

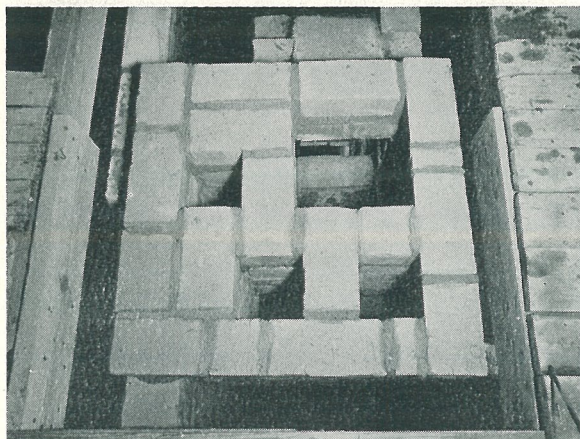
Sneddragningen av röckkanalen är påbörjad. Avsikten med den halvrunda stenen som murats in är att den skall få den kalla luften i skorstenen att vända. Hitom den huggna stenen skall kanalen gå rätt upp i skorstenen. Botten framför stenen skall fyllas med bruk så att den får formen av en skidbacke.

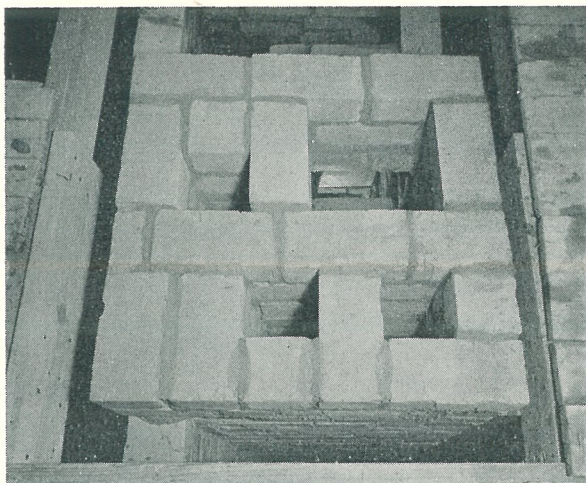

Här syns skorstenens första skift sedan alla kanaler kommit på plats. Skorstenen har utökats med en ut-sugningskanal från ett rum. Kanalerna kommer att i dessa lägen fortsätta ända upp till skorstenens topp. De tre tegelstenarna som ligger närmast kupan är ett armerat tegelskift. Innan murningen fortsätter skall spjället, som ännu är åtkomligt ovanifrån, rensas från brukspill. En rensöppning, som inte syns på bilden, har placerats i högra sidan av röckkanalen från öppna spisen. Mellan röckkupan och yttre kupan bör en avtäckning muras så att brännbara material inte kan ramla ned där. I denna övermurning bör ett litet lufthål finnas så att man undviker kondens på de av kupans väggar som vetter mot rummet.

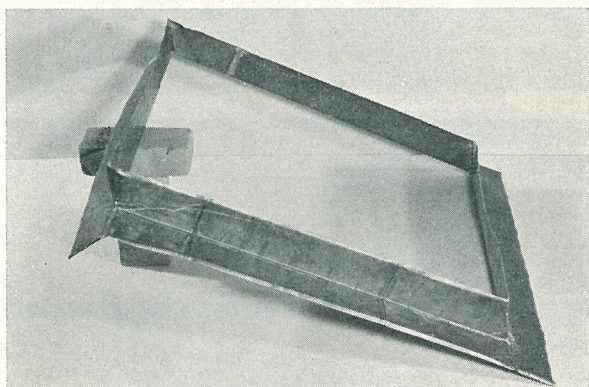

Skorstenen muras med två förbandsskift upp till toppen. Här syns skift ett...

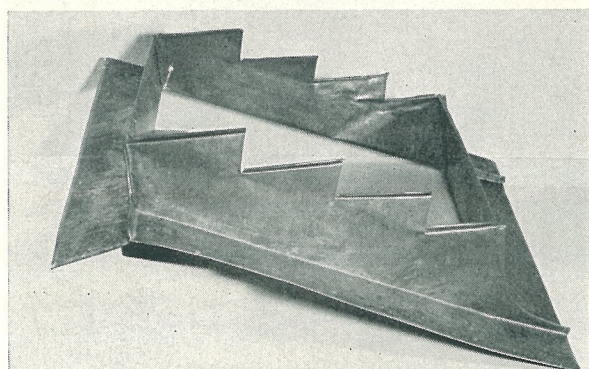

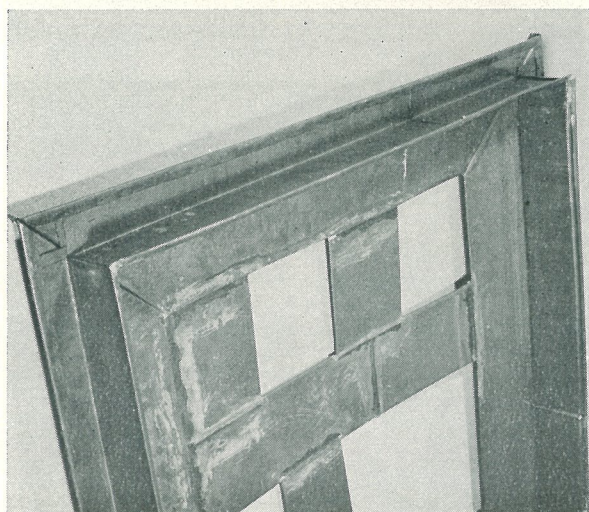
... och här skift två. Lägg märke till att murverket går fritt från träbjälklaget. Avståndet till detta skall vara minst 10 cm från utsidan av murverket.

Detta är underbeslaget till en skorsten. Den anklade vingen på beslaget läggs på underlagspappen och skall vara 10 cm bred. Beslaget skall vara 15 cm högt.

Bilden visar ett nederbeslag utformat så att det kan trappas in i murverket. Beslaget skall dras upp minst 15 cm på skorstenssidorna och ut över takteglet till minst $\frac{2}{3}$ av en takpannas bredd. Beslaget kan med fördel muras in direkt.

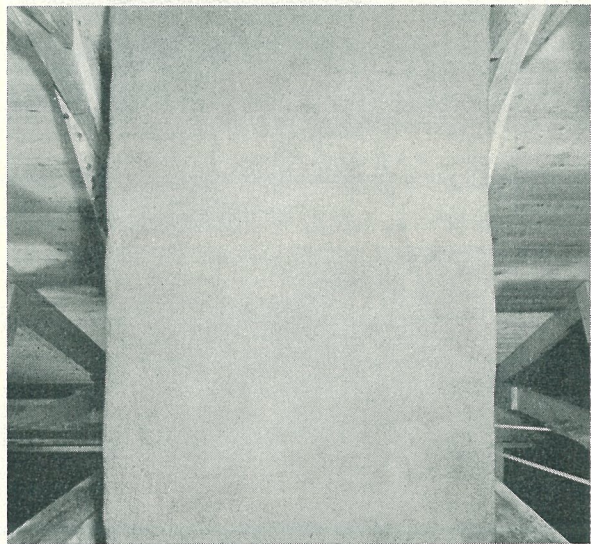

Här syns överbeslaget. Det visas underifrån för att man skall kunna se detaljutformningen. Överbeslaget skall skjuta 5 cm utanför skorstenen. Det kan utföras av blyplåt eller som på bilden av kopparplåt.

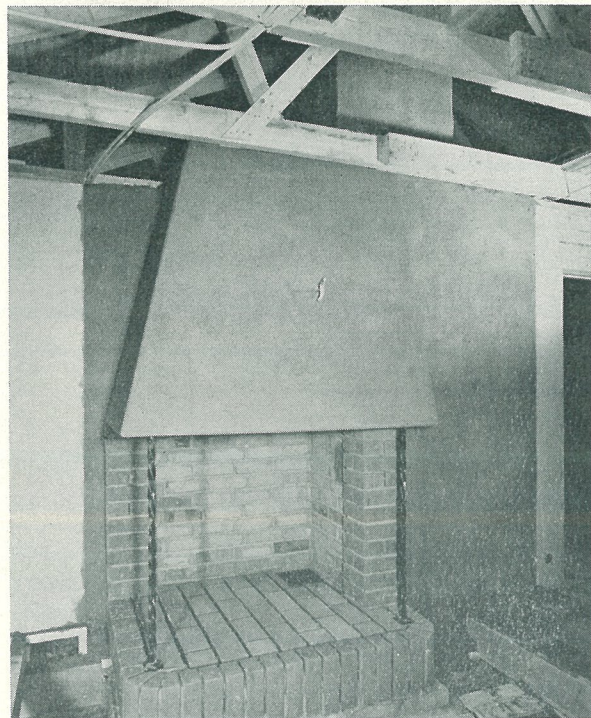
Nederbeslaget muras in samtidigt som skorstenen muras. Underbeslaget har tidigare lagts på plats. Vid murning ovan tak skall man se till att taket skyddas, så att inte takpappen skadas. Detta kan man göra genom att ha lagom mängd med tegel och bruk på arbetsplanet och att lägga skrot direkt i hinkar som transporteras ned. Skydda murverket mot nederbörd.

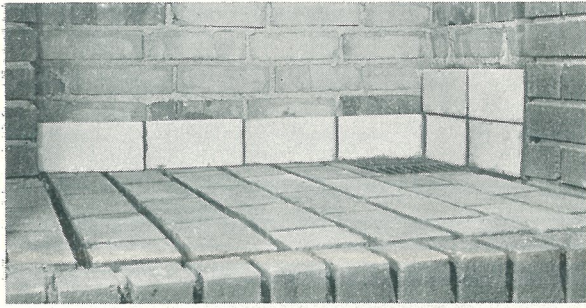

Skorstenen skall putsas i hela sin längd inom byggnaden.

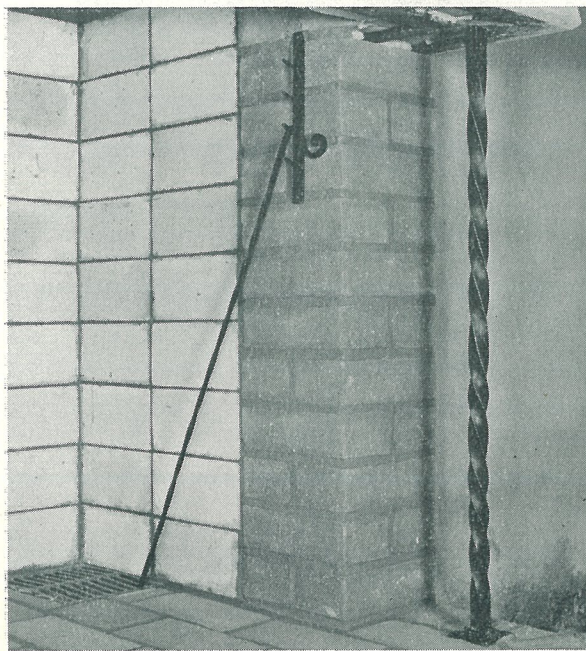

De sista arbetsmomenten är i allmänhet att man fogar fasaddelar i spis och eldstadsplan samt att man fodrar in spisen med eldfast tegel. Detta muras i eldfast cement som levereras färdigt i säckar att blandas med vatten. Det eldfasta teglet har i allmänhet måtten 2 ggr bredden = längden, vilket avviker från murtegelmåtten. Små fogar skall användas (2—3 mm).

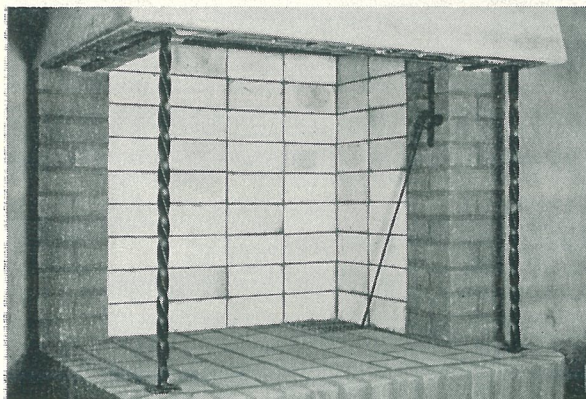

Vid murning skall man undvika att smutsa ned stenarna då dessa är svårare att göra rena än vanligt tegel.

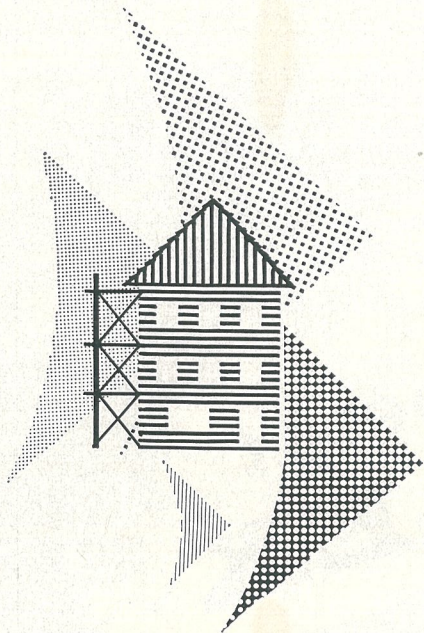
Här ser vi en detaljbild av regleringsstången med upphängningsanordning. Stången går via rosten ned till friskluftsluckan. Rosten har en överhöjning på mitten. Bilden visar även att fogningen är klar. Det enda som nu återstår är skrotningen av brukstuggorna under bärjärnen.

Spisen är nu helt färdig och bör få torka ut i erforderlig grad innan en försiktig eldning påbörjas. Rorsorna på det eldfasta teglet, vilka försvinner efter några dagar, visar att murverket börjat torka ut.

En skorsten som är väl genomtänkt och bra murad fungerar tillfredsställande. Detta är fallet även med en öppen spis.

FASADTEGEL

MURTEGEL

TAKTEGEL

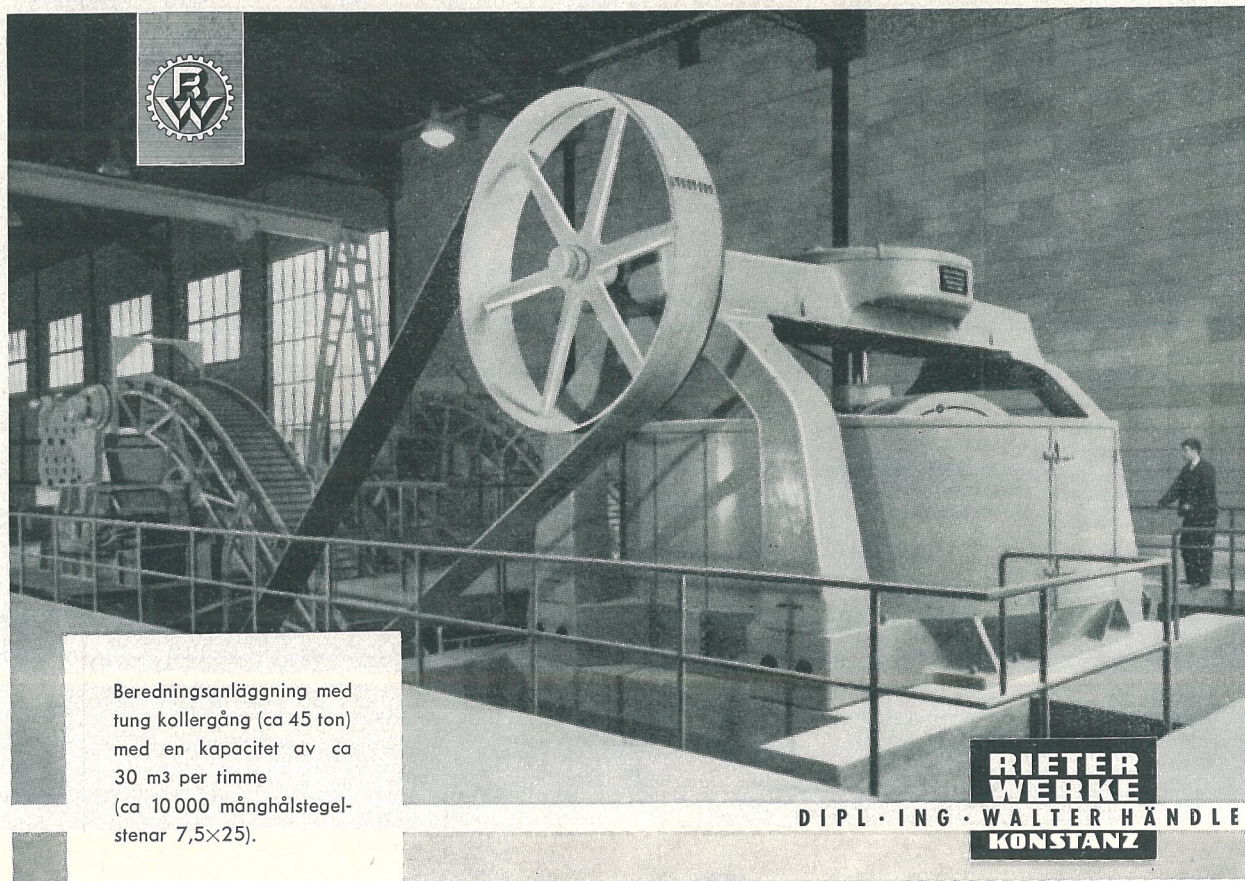
DRÄNERINGSRÖR

ROMA TEGELBJÄLKLÄG

FRÅN

VÄRNAMO TEGELBRUKS AB

Huvudkontor: Värnamo. Tel. 0370/117 00

Beredningsanläggning med tung kollergång (ca 45 ton) med en kapacitet av ca 30 m³ per timme (ca 10 000 månghålstegelstenar 7,5×25).

**RIETER
WERKE**

DIPL · ING · WALTER HÄNDLE
KONSTANZ

Representant i Sverige: **Ing. Hubert Nilsson**, postlåda 1280, Rinkaby

Representant i Norge: **Ing. Arne Claudi**, Radhusgt 25, Mosjøen

Representant i Danmark: **F: a E. Hirschsprungs Efttr, K. Smelnike**, Badstuestr 17, Köpenhamn

lättarbetat
GULLEX

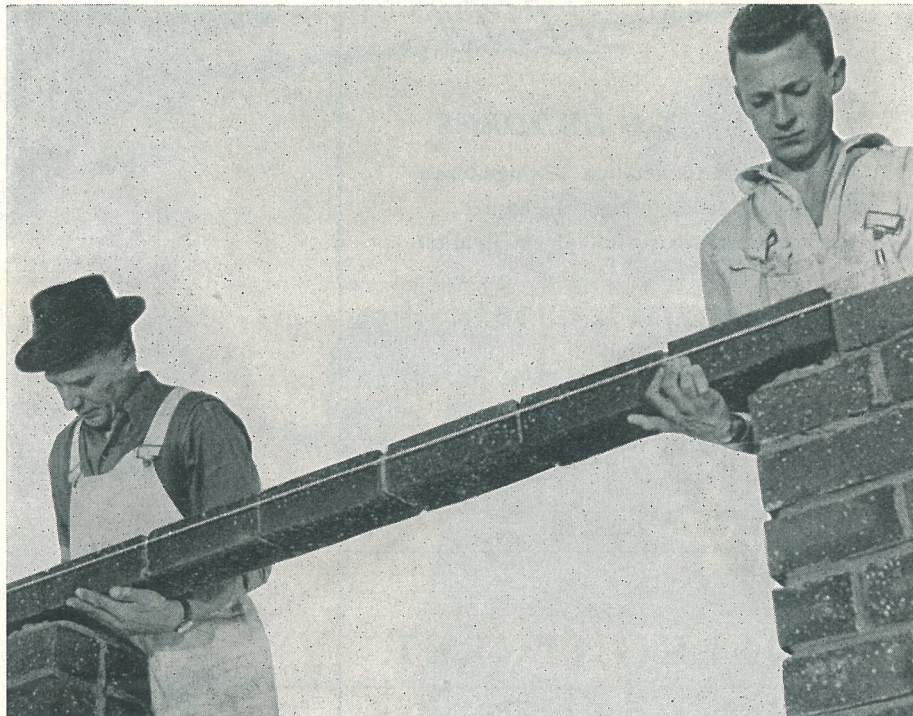
mest använda
hydrauliska
bindemedel

VI SATSAR PÅ KVALITET NI VINNER ÄVEN SERVICE

GULLHÖGENS BRUK SKÖVDE TEL. 0500/10620 STOCKHOLM TEL. 010/520905 GÖTEBORG TEL. 031/200030

TEGELBRUKENS FÖRSÄLJNING AB

Norrlandsgatan 11 - STOCKHOLM - Tel. 010/23 3115

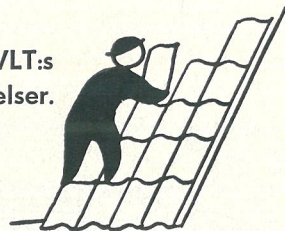
FASADTEGEL

materialet som ger vägg och färdig fasadyta i samma arbetsmoment.

Det är rationellt att bygga med fasadtegel nu när man kan få armerade tegelskift.

TAK- TEGEL

1- och 2-kupigt
SIS standard och VLT:s
kvalitetsbestämmelser.

LUNDQVIST & HUDDÉNS

tegel av den förnämliga Vittinge-leran
är välkänt sedan många decennier.
Vacker färg och form, högsta kvalitet.

LUNDQVIST & HUDDÉN

Vittinge
Tel. Sala 0224/612 70

Återförsäljare över hela landet.

TEGELKONTORET

I

BORÅS

☆

*Rekommenderas vid inköp av allt
slags förstklassigt tegelmaterial*

Produkter från bl. a.

Forssa Tegelbruk och Lydde Tegelbruk

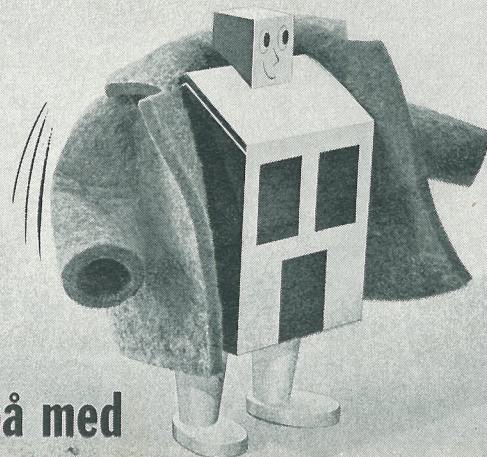
☆

BORÅS

Tel. 033/250 54-55

* Isolerförmågan hos mineralull är starkt beroende av materialets volymvikt. Hos Rockwool har volymvikten avvägts så, att en riktig isolereffekt skall uppnås. Ni gör därför klokt i att inte ta för lätt på valet av isolering — välj Rockwool, ett "fullviktigt" isolermaterial för rätt isolereffekt.

på med

ROCKWOOL

BERGSÄKER ISOLERING

som vanligt steget före...

ÅTER EN NYHET MED DIMENSIONER

Den snabba utvecklingen inom isolertekniken ställer ständigt ökade krav på produkter och metoder. Rockwool AB:s målsättning har alltifrån starten varit att genom forskning och utveckling medverka till den effektivaste och mest ekonomiska lösningen på varje särskilt isolerproblem. Den nya måttexakta rörskålen — för större dimensioner än tidigare — som nu ställs till förfogande är ett bra exempel på hur dessa ambitioner fullföljes.

Några viktiga milstolpar inom isolertekniken

- 1937 Rockwool AB bildas.
- 1948 Rockwool AB introducerar skivor av mineralull på den svenska marknaden.
- 1952 Rockwool AB övergår till den s.k. spinnprocessen för tillverkning av mineralull.
- 1955 Rockwool AB börjar tillverka mineralull av bergarten diabas.
- 1958 Rockwool AB startar tillverkning av hårda skivor av mineralull.
- 1961 Rockwool AB presenterar stegljudsmatta för ljudisoleringsändamål.
- 1962 Rockwool AB presenterar en måttexakt rörskål för stora rördimensioner.

Vid varje tillfälle har Rockwool AB varit först på marknaden med nyheten.

25 ÅR

25-årig forskning för rationell isolerteknik.

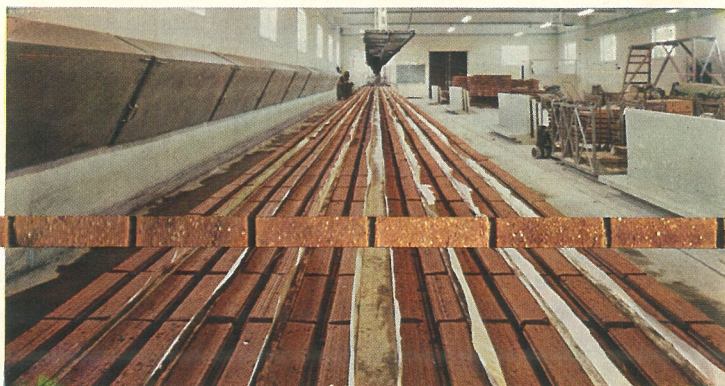
Den nya måttexakta rörskålen för större dimensioner än tidigare är även beständig mot höga temperaturer.

ROCKWOOL

ROCKWOOL AKTIEBOLAGET Huvudkontor i Skövde, tel. 0500/106 50 · Fabriker i Skövde och Gimbo · Försäljningskontor i Sundsvall, tel. 506 50 · Stockholm, tel. 010/34 07 60 · Örebro, tel. 019/13 02 70 · Göteborg, tel. 031/19 71 40 · Malmö, tel. 040/759 65

FÖRSPÄNDA ARMERADE TEGELSKIFT

ger Eder

rationellare byggmetoder · minskad arbetskostnad ·
ekonomiska fördelar · tekniska fördelar · snyggare
utförande

användes vid

alla slag av muröppningar — även tillfälliga transport-
öppningar · tak i utvändiga trafikportaler · öppna spisar
(i st. f. bärjärn) m. m.

tillverkas vid

vår elementfabrik i Sköldinge enligt ytterst noggrant
utarbetade metoder och med förstklassigt material

Vid Statens Provningsanstalt utförda prov har bekräftat, att våra produkter klart erbjuder även hållfasthetsmässiga fördelar, jämfört med traditionellt utförande.

Som exempel kan nämnas, att Provningsanstalten utfört jämförande prov av 4 skift höga tegelbalkar av 7 stenars längd (181 cm) fritt upplagda. Den ena typen uppmurades på traditionellt sätt och försågs med 2 st \varnothing 8 i första liggfog och den andra typen bestod av ett förspänt bottenskiift med 3 mm förspänningstråd, varpå man murade ytterligare tre skift.

Vid belastningsprovet visade sig balken med det förspända tegelskiftet hålla ganska exakt dubbelt så mycket som balken av traditionell typ.

Vår fabrik, som startade i augusti 1961 har numera utvidgats till dubbel kapacitet. Vi tillverkar förspända armerade tegelskiift även för andra tegelbruk. Enligt träffade överenskommelser gäller detta i första hand AB Förenade Tegelbruken, Linköping, AB Hagaverken, Enköping, Hallsbergs-tegel AB, Hallsberg, Sala Tegelbruks AB, Sala, Salsta Tegelbruk, Vattholma, Sundsviks Bruk AB, Sundsvik, AB Waksala Tegelbruk, Uppsala.

Rekvirera vår broschyr och prislista, som även innehåller uppgifter om erforderliga längder i förhållande till förekommande muröppningsmått.

Ring eller skriv till oss:

Box 13, VALLA. Telefon 0150/600 32—603 38

För teknisk information:

Box 9, SKÖLDINGE. Telefon 0157/502 07

TEGELBRUKS AB WALLA-KATRINEHOLM

